

ESG 2024/1. – Tanulmány

Márkus Fanni¹ – Gera Anna²: Az új hazai ESG szabályozás legfontosabb sarokkövei

DOI: 10.55413/545.A2400101.ESG

A hazai ESG-vel kapcsolatos szabályozás tekintetében alapvető jelentőséggel bír a 2023. december 22-én kihirdetésre került, fenntartható finanszírozás és az egységes vállalati felelősségvállalás ösztönzését szolgáló környezettudatos, társadalmi és szociális szempontokat is figyelembe vevő, vállalati társadalmi felelősségvállalás szabályairól és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról szóló 2023. évi CVIII. törvény. A törvény definiálja az ESG jogi fogalmát, valamint részletes szabályokat fogalmaz meg egy nemzeti ESG keretrendszerrel kapcsolatban, amelyben az érintett vállalatok kötelesek lesznek a működésüket a törvény által meghatározott környezeti és társadalmi felelősségvállalási szempontok szerint átvilágítani, ezzel kapcsolatban ESG-beszámolót készíteni, valamint kapcsolódó panaszkezelési rendszert kidolgozni. E tanulmány bemutatja a szabályozás legfontosabb sarokköveit: az ESG-n belüli fókuszterületeket, a vállalatok kötelezettségeit, valamint a piaci környezet legfontosabb változásait.

Hivatkozott jogszabályhelyek: 2023. évi CVIII. törvény a fenntartható finanszírozás és az egységes vállalati felelősségvállalás ösztönzését szolgáló környezettudatos, társadalmi és szociális szempontokat is figyelembe vevő, vállalati társadalmi felelősségvállalás szabályairól és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról; 2000. évi C. törvény a számvitelről Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2464 irányelve (2022. december 14.) a 537/2014/EU rendeletnek, a 2004/109/EK irányelvnek, a 2006/43/EK irányelvnek és 2013/34/EU irányelvnek a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati beszámolás tekintetében történő módosításáról; Javaslat az Európai Parlament és a Tanács irányelve a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati átvilágításról és az (EU) 2019/1937 irányelv módosításáról

Címkék: ESG, ESG-törvény, Fenntarthatósági célú átvilágítás, ESG-beszámoló, CSRD implementáció, CSDDD, nemzeti ESG-keretrendszer

1. Bevezetés

[1] 2023. december 22-én került kihirdetésre és 2024. január 1-jén lépett hatályba a 2023. évi CVIII. törvény, amely a fenntartható finanszírozás és az egységes vállalati felelősségvállalás ösztönzését szolgáló környezettudatos, társadalmi és szociális szempontokat is figyelembe vevő, vállalati társadalmi felelősségvállalás szabályairól és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról szól. A törvény az európai zöld megállapodás megvalósítását támogatja, és a célja annak elősegítése, hogy a vállalkozások teljesítménye fenntarthatósági szempontok alapján is objektíven vizsgálható legyen.

[2] A törvény ennek érdekében átülteti a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati

¹ Senior associate, KPMG Legal Tóásó Ügyvédi Iroda.

² Associate, KPMG Legal Tóásó Ügyvédi Iroda.

beszámolásról szóló 2022/2464/EU irányelvet (Corporate Sustainability Reporting Directive – CSRD) a számviteli törvény módosításával, azonban ezen túl is lép: a CSRD, valamint az európai uniós, a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati átvilágításról szóló irányelvtervezet (Corporate Sustainability Due Diligence Directive – CSDDD) elveinek követésével létrehoz egy nemzeti ESG-rendszert, amelynek követelményei bár elvi szinten követik az uniós szabályozási törekvéseket, azon túlmutatnak. Jelen tanulmány célja ennek a nemzeti ESG-rendszernek a bemutatása.

[3] A tanulmány elsőként arra keresi a választ, hogy a nemzeti ESG-rendszerben milyen fókuszterületekre kell összpontosítani a vállalkozásoknak, és erre tekintettel bemutatja a törvény által létrehozott nemzeti ESG-rendszer alapfogalmait. Ezt követően azt tekinti át, hogy mely vállalatok részére és milyen előírásokat fogalmaz meg a törvény az érintett dimenziók vizsgálatával kapcsolatban, bemutatva különösen a vállalkozások által kidolgozandó kockázatelemzési és kockázatkezelési rendszer és az ESG-beszámoló készítésének részletes szabályait. Végezetül bemutatja az ESG piaci környezet átalakulását és az új piaci szereplőket, valamint az állami szerepvállalás legfontosabb tényezőit és felelősségi köreit.

[4] A tanulmány végkövetkeztetése, hogy a törvény egy alapvetően a vállalati társadalmi felelősségvállalás erősítését szolgáló rendszert vezet be, amely az európai uniós szabályozási törekvések logikájának figyelembevételével, de mégis a hazai célkitűzéseket követve fogalmaz meg a vállalatok számára ESG kockázatkezelési és beszámolási kötelezettséget, amelynek köre bizonyos tekintetben tágabb is lehet, mint a CSRD átültetésével kialakuló, ezzel párhuzamosan működő fenntarthatósági jelentéstételi kötelezettségek.

2. A hazai ESG-rendszer alapjai és az ESG körében vizsgálandó szempontok

[5] A szabályozás meghatározza az ESG jogi fogalmát, eszerint az ESG „*olyan fenntarthatósági kérdésekre vonatkozó szempontrendszer, amely egy adott vállalkozásnál a környezetre, a társadalomra és az irányításra vonatkozó hatásokat és faktorokat értékeli fenntarthatósági szempontból*” [a fenntartható finanszírozás és az egységes vállalati felelősségvállalás ösztönzését szolgáló környezettudatos, társadalmi és szociális szempontokat is figyelembe vevő, vállalati társadalmi felelősségvállalás szabályairól és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról szóló 2023. évi CVIII. törvény (a továbbiakban: ESG tv.) 7. § 4. pont]. Ez a fogalommeghatározás összhangban van az ESG gyakorlati és tudományos koncepciójával.³ Bár alapvetően nem e fogalom köré építi fel a törvény a szabályozást, annak meghatározása mégis alapvető jelentőségű, mivel ez az első erre kísérletet tevő hazai szabályozás, így az ESG jogi fogalma is most először jelenik meg a hazai jogrendben.

[6] A hazai ESG-rendszer az ESG koncepcióján belül két alapvető fogalommal dolgozik: a környezeti kockázat fogalmával, amely a környezetvédelmi aspektus egy specifikus leképeződése, valamint a társadalmi felelősségvállalás körében felmerülő kockázat fogalmával, amely pedig nevében alapvetően a társadalmi aspektusra utal, ugyanakkor a törvény által létrehozott rendszerben a vállalatirányítási kérdések is ebben a körben kerülnek értékelésre, sőt, a környezetvédelmi szempontok kiterjedtebb érvényesítésének a lehetőségét is megteremti. E kockázatok azonosításával, illetve kezelésével kapcsolatban kerül meghatározásra a nemzeti ESG-rendszerben a vállalatok átvilágítási és beszámolási kötelezettsége.

[7] A környezeti kockázat a törvény szerint az az állapot, amelyben a ténybeli körülmények

³ Pedro Matos: ESG and Responsible Institutional Investing Around the World: A Critical Review. CFA Institute Research Foundation Literature Reviews, May 2020, p. 6.

alapján kellő valószínűséggel fennáll három nevesített egyezményben foglalt tilalmak valamelyikének megsértése, és amely *lényeges negatív, káros hatást gyakorol a tilalmak által védett értékekre* (ESG tv. 7. § 18. pont). A három egyezmény a higanyról szóló Minamata Egyezmény, a környezetben tartósan megmaradó szerves szennyező anyagokról szóló, Stockholmban, 2001. május 24-én elfogadott Egyezmény, valamint a veszélyes hulladékok országhatárokat átlépő szállításának ellenőrzéséről és ártalmatlanításáról szóló, Bázelen, 1989. március 22. napján aláírt Egyezmény.

[8] A káros hatás fogalmát is meghatározza a törvény: az a tevékenység, vagy mulasztás környezetre vagy az emberi jogokra gyakorolt olyan közvetlenül vagy közvetve bekövetkező befolyása, amely jellegénél fogva *különösen fontos, jelentős számú személyt, illetve jelentős területet érint, visszafordíthatatlan, vagy a hatás jelentkezése előtt fennálló helyzet helyreállításához szükséges intézkedésekre tekintettel különösen nehezen orvosolható* (ESG tv. 7. § 16. pont).

[9] Ebből tehát látható, hogy a környezeti kockázatok körében három nevesített egyezményben foglaltak megsértésére, és az azáltal okozott lényeges és súlyos kockázatokra kell tekintettel lenni. A törvény emellett megemlíti, hogy a vállalatoknak a hosszú távú fenntarthatósági lehetőségekre is figyelemmel kell lenniük a környezeti fenntarthatóság tekintetében, azonban ezzel kapcsolatban nem fogalmaz meg részletszabályokat.

[10] A társadalmi felelősségvállalás körében felmerülő kockázat rendkívül széles körű, hiszen annak tekinthető minden olyan *társadalmi vagy irányítási jellegű* esemény vagy helyzet, amely bekövetkezése esetén lényeges negatív, káros hatást *gyakorolhat* az *Alaptörvény Szabadság és Felelősség részében foglalt felelőségek* teljesítésére (ESG tv. 7. § 29. pont). A társadalmi felelősségvállalás körében lesz szükséges értékelní tehát a társadalmi hatások mellett a vállalatirányítási jellemzőket is. A védendő érték ebben az esetben az Alaptörvényben szabályozott alapjogok teljes katalógusa – ideértve a XXI. cikkben szabályozott egészséges környezethez való jogot is, amelyen keresztül a környezetvédelmi aspektusok szélesebb köre is figyelembe veendő lehet. Megemlítendő továbbá, hogy a környezeti kockázat fogalmától eltérően itt a szabályozás a „gyakorolhat” kifejezést használja a „gyakorol” helyett, ezzel is bővítve a figyelembe veendő kockázatok körét.

[11] A védendő értékek tág katalógusa kapcsán eligazítást ad a szabályozás akkor, amikor megfogalmazza a társadalmi felelősségvállalás fogalmát, és kifejezetten a vállalatok társadalomra, kultúrára és a jövő nemzedékek életfeltételeire gyakorolt hatásaira helyezi a hangsúlyt. Emellett a szabályozás külön is utal arra, hogy a vállalatok kiemelten a családbarát működés megvalósítására, a családok, nemzet és kultúra támogatására kötelesek figyelmet fordítani. A jövő nemzedékek életfeltételeire való utalás szintén megerősíti a környezetvédelmi szempontok kiterjedtebb figyelembevételét, emellett a családbarati és nemzeti jelleg kerül hangsúlyozásra.

[12] Összességében tehát a hazai ESG-rendszer a vállalatok által figyelembe veendő szempontokat – a külön nevesített három környezetvédelmi egyezmény mellett – az Alaptörvényben foglalt alapjogi katalógushoz köti, elsődlegesen az ezzel kapcsolatos kockázatok azonosítására és kezelésére lesznek kötelesek a vállalatok.

3. Az érintett vállalatok és kötelezettségeik a hazai ESG-rendszerben

[13] A törvény előírja, hogy meghatározott mutatóértékek alapján a magyarországi székhelyű közérdeklődésre számot tartó gazdálkodónak minősülő nagyvállalkozások és nagyvállalkozások, valamint mutatóértékekre tekintet nélkül a magyarországi székhelyű közérdeklődésre számot tartó gazdálkodónak minősülő kis- és középvállalkozások kötelesek a törvényben foglalt kötelezettségek betartására, igaz, az ESG-beszámoló készítése tekintetében eltérő kezdő időponttal. A kötelezettségek azonban nem fogják terhelni a magyarországi

székhelyű, közérdeklődésre számot tartó gazdálkodónak minősülő mikrovállalkozásokat, valamint a Magyar Nemzeti Bankot, a többségi befolyása alatt álló gazdasági társaságokat, illetve nem vonatkoznak majd a Magyar Nemzeti Bankról szóló törvény 39. § alapján annak felügyelete alá tartozó személyekre, szervezetekre és tevékenységekre sem.

[14] Rögzíti a törvény azt is, hogy a hatálya kiterjed az ESG-adatszolgáltatást önként vagy szerződésben vállaló szervezetekre, tehát a kötelezett vállalatok mellett a szervezetek önként is vállalhatják a törvényben foglaltak szerinti ESG-tudatos működést, illetve azt szerződéses partnereik is kötelezővé tehetik számukra.

[15] A vállalatokat terhelő kötelezettségeket átfogóan fenntarthatósági célú átvilágítási kötelezettségként foglalja össze a törvény, amely az alábbi négy elemből tevődik össze:

- a) Kockázatelemzési és kockázatkezelési rendszer kidolgozása;
- b) Társadalmi felelősségvállalási stratégia készítése;
- c) ESG-beszámoló készítése;
- d) Panaszkezelés.

[16] A törvény az egyes feladatok részletes szabályozását megelőzően meghatározza a fenntarthatósági célú átvilágítási kötelezettség teljesítésének alapelveit is, és rögzíti azokat a szempontokat, amelyeket a vállalatok kötelesek figyelembe venni ennek körében. Így a vállalatok az üzleti tevékenységük típusára és a vállalkozás méretére, a jogsértések várható súlyosságára és visszafordíthatóságára tekintettel kötelesek teljesíteni az átvilágítási kötelezettségüket, figyelemmel arra is, hogy a hozzájárulásuk mennyiben volt okozati jellegű, valamint, hogy mennyiben van képességük a kockázatot okozó vagy jogsértést elkövető szereplő befolyásolására. Ezek az alapelvek rugalmasságot biztosítanak a vállalkozások számára a saját szerepvállalásuk értékelésekor és ambíciójuk meghatározásakor, ugyanakkor felvetik a túlságosan megengedő értelmezés kockázatát is, így a törvény alkalmazásakor erre kiemelt figyelmet érdemes fordítani.

[17] A kötelezettségek teljesítése mellett a vállalatoknak emellett lehetőségük lesz arra, hogy saját döntésük alapján ESG minősítő szolgáltatásait vegyék igénybe, amely a vállalatot az ESG megfelelés és előrehaladás szempontjából minősíti az ESG-beszámoló, valamint egyéb, nyilvánosan hozzáférhető vállalati adatok alapján. A minősítés tehát nem követelmény, azonban a vállalkozás üzleti érdekeit szolgálhatja, ha az ESG-tudatosságát egy független szervezet értékeli a beszámoló alapján, és erről egy könnyen érthető, adott esetben könnyen kommunikálható értékelést készít.

3.1. Kockázatelemzési és kockázatkezelési rendszer kidolgozása

[18] Elsőként, a vállalatok kötelezettsége lesz egy kockázatelemzési és kockázatkezelési rendszer kidolgozása, amelynek keretei között azokat a környezeti, illetve társadalmi felelősségvállalás körében felmerülő kockázatokat és kötelezettségszegéseket lesznek kötelesek vizsgálni, amelyeket vagy maguk okoztak, vagy hozzájárultak azokhoz az ellátási láncban belül. Fontos tehát, hogy a vállalatokat csak azon kockázatok tekintetében terheli majd kötelezettség, amelyek tekintetében személyes felelősségük van, így például az ellátási láncban belül, a beszállítók által a vállalatától függetlenül okozott kockázatok és kötelezettségszegések tekintetében a vállalatokat nem terheli kötelezettség.

[19] A rendszer működtetésére a vállalatban belül külön felelősként kell kijelölni egy olyan munkavállalót, aki e tevékenysége során nem utasítható, és a feladatai ellátásáért csak az ügyvezetésnek felel.

[20] A vállalatnak először kockázatelemzést kell végeznie. Saját működése kapcsán ezt bármilyen formában teheti, azonban az ellátási lánc tekintetében kizárólag a törvény szabályai szerint akkreditált, Magyarország területén ESG-szoftvereket forgalmazó és gyártó vállalat rendszerét veheti majd igénybe. A kockázatelemzést követő lépés a kockázatkezelés

lesz, amely az elemzés eredményére tekintettel több eltérő intézkedést is magában foglalhat.

[21] A vállalatnak úgynevezett „megelőző intézkedéseket” kell tennie akkor, ha a kockázatelemzés eredményeként lényeges és érdemi bekövetkezési valószínűséggel bíró kockázatot azonosít. A megelőző intézkedés tehát akkor lesz alkalmazandó, ha jogsértés nem merült még fel, mindössze kockázat került azonosításra a kockázatelemzés során. Fontos ugyanakkor kiemelni, hogy a „megfelelő” megelőző intézkedés törvény szerinti fogalma ismét megengedő, mivel aszerint az intézkedés akkor lesz megfelelő, ha az arányos, és az észszerűség keretein belül a vállalkozás rendelkezésére állnak az annak megtételéhez szükséges eszközök. A törvény gyakorlati alkalmazásakor fontos lesz annak megfelelő értékelése, hogy az észszerűség keretein belül milyen eszközök állnak a vállalkozás rendelkezésére.

[22] A törvény nem szabályozza azt, hogy milyen megelőző intézkedéseket tehet a vállalkozás, azonban a közvetlen szállítók kapcsán megfogalmaz speciális szabályokat. A közvetlen szállító a törvény szerint a tartós üzleti kapcsolatban lévő, a termékek előállításához vagy a szolgáltatás nyújtásához és igénybevételéhez közvetlenül szükséges szerződő fél. A vállalkozásnak gondoskodnia kell arról, hogy a társadalmi felelősségvállalási és környezetvédelmi szempontok érvényesüljenek a közvetlen szállítók kiválasztásakor, valamint, hogy a közvetlen szállító nyilatkozzon az emberi jogi és környezetvédelmi előírásoknak való megfeleléséről – e nyilatkozatot az ESG-tanúsító tanúsítja.

[23] Emellett a vállalatnak úgynevezett „korrekciós intézkedéseket” kell tennie akkor, ha jogsértés már bekövetkezett vagy várható saját üzleti hatáskörében, a leányvállalatainál vagy közvetlen szállítójánál, a jogsértés megszüntetése vagy minimalizálása érdekében. A korrekciós intézkedések általános fogalmát nem határozza meg a törvény, illetve ennek kapcsán sem szabályozza a lehetséges intézkedések katalógusát, azonban speciális előírásokat fogalmaz meg a közvetlen szállító esetén alkalmazandó korrekciós intézkedések tekintetében: amennyiben a jogsértés nála következik be, vagy következik be várhatóan, és azt 90 napon belül nem szünteti meg, a vállalkozás a törvény szerint három lépésben köteles eljárni.

[24] Elsőként egy részletes ütemtervet tartalmazó koncepciót köteles kidolgozni és a szállítóval együttműködve végrehajtani a jogsértés megszüntetésére vagy minimalizálására, és ennek során köteles az ágazatban jelen lévő más vállalkozásokkal együttműködni a szállítók befolyásolása érdekében. Második lépésként köteles a szállítóval három hónapig szüneteltetni az üzleti kapcsolatot, ha nincs más, kevésbé szigorú eszköze, és a befolyásolási képesség növelésének várhatóan nem lesz hatása. Harmadik lépésként pedig köteles lesz az üzleti kapcsolatot megszüntetni a szállítóval, kivéve, ha a mentesülési okok valamelyike fennáll: az az energiaellátás biztonságát veszélyezteteti, vagy az erőfölényes helyzetben lévő, nem pótolható szállító esetén nagyobb *környezeti* veszélyeztetéssel vagy kárral járna (a társadalmi felelősségvállalási szempontok itt nem jelentenek mentesülési okot).

[25] A közvetlen szállítók tekintetében a törvény tehát rendkívül részletes, és a környezeti szempontokat is fokozottabban figyelembe vevő szabályozási környezetet alakít ki, amely kevesebb rugalmasságot enged a vállalkozásoknak.

3.2. Társadalmi felelősségvállalási stratégia készítése

[26] A megelőzési intézkedések körében szabályozza a törvény, hogy a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodónak minősülő nagyvállalatok, valamint a nagyvállalatok társadalmi felelősségvállalási stratégia készítésére is kötelesek. Bár a stratégiával kapcsolatban további szabályokat nem fogalmaz meg a törvény, azt fontos kiemelni, hogy feltehetően ennek a stratégiának elsősorban a törvény szerint a társadalmi felelősségvállalás körébe tartozó kérdésekre, azaz a vállalkozásoknak a társadalomra, a kultúrára és a jövő nemzedékek életfeltételeire gyakorolt hatásaira kell majd kiterjednie.

3.3. ESG-beszámoló készítése

[27] A vállalatoknak a fenntarthatósági célú átvilágítási kötelezettségek teljesítéséről ESG-beszámolót kell készíteniük, amely a számvitelről szóló 2000. évi C. törvényben szabályozott fenntarthatósági jelentéstől elkülönült fogalom. Az ESG-beszámoló a fenntarthatósági célú átvilágítási folyamat, tehát gyakorlatilag kockázatelemzési és kockázatkezelési folyamat leírását, annak megállapításait, az az alapján meghozott intézkedéseket és azok eredményeit, valamint a jövőre nézve levont következtetéseket tartalmazza. Emellett a beszámolóban külön szükséges a társadalmi felelősségvállalásra vonatkozó kérdések bemutatása, ideértve az azonosított érintettek körét, a kitűzött célokat, valamint az ahhoz kapcsolódó átvilágítási folyamat leírását, eredményeit, a meghozott intézkedéseket és azok eredményeit.

[28] A beszámolót a vállalkozás az ESG-menedzsmentplatform segítségével tudja elkészíteni egy digitális formanyomtatvány kitöltésével, és ezen keresztül tudja beküldeni azt közzétételre a Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatóságához. Emellett a beszámolót a vállalkozásnak a honlapján is hozzáférhetővé kell tennie ingyenesen és nyilvánosan. Az elkészítésért és közzétételért a vállalkozás ügyvezető szerve felel.

[29] A törvény az ESG-beszámoló tanúsításáról is rendelkezik, amelyet a hatóság által akkreditált ESG-tanúsító végez, az ESG-beszámoló kézhezvételétől számított 45 napos határidővel. A vállalkozásoknak a beszámoló tanúsítása előtt lehetőségük lesz arra is, hogy előaudit lefolytatását kérjék, amelynek során a tanúsító előzetesen megvizsgálja a beszámolótervezetet, és ha azt tapasztalja, hogy az előző évben kitűzött célok és vállalások, valamint az ESG-beszámolótervezetben foglaltak között jelentős eltérés vagy ellentmondás van, a vállalkozásnak lehetősége van megfelelő intézkedéseket végrehajtani ennek korrigálása érdekében. Ezeknek az intézkedéseknek a végrehajtására a vállalkozásnak a törvény szerint 30 nap áll a rendelkezésére.

[30] Fontos megjegyezni, hogy a törvény által megfogalmazott határidők rendkívül szorosak, így a gyakorlati alkalmazás során kiemelten fontos lesz, hogy a vállalkozások az éves teljesítményük során megfelelő figyelmet fordítsanak a céljaik megvalósításával kapcsolatos erőfeszítésekre, mivel a korrigálásra rendelkezésre álló 30 napban strukturális változásokat várhatóan nehezebb lesz megvalósítani.

[31] Bár a törvény 2024. január 1-jén hatályba lépett, az ESG-beszámoló készítésével kapcsolatos kötelezettségek tekintetében kapnak haladékot a vállalkozások: a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodónak minősülő nagyvállalkozások először a 2025. üzleti évben kötelesek elkészíteni a beszámolót, a nagyvállalkozások pedig a 2026. üzleti évben, és ekkor még nem lesz szükséges azt tanúsítani és nyilvánosságra hozni. A közérdeklődésre számot tartó gazdálkodónak minősülő kis- és középvállalkozások először a 2027. üzleti évben lesznek kötelesek elkészíteni a beszámolót, és ezt már nyilvánosságra is kell hozni.

3.4. Panaszkezelés

[32] A vállalkozásoknak emellett egy panaszkezelési rendszert is létre kell hozniuk, amelyen keresztül bárki bejelentést tehet a vállalkozáshoz kapcsolódóan felmerült társadalmi felelősségvállalással vagy környezetvédelemmel kapcsolatos kötelezettségek megsértésével kapcsolatban. A vállalkozás működtethet belső vagy külső panaszkezelési rendszert egyaránt, amely a törvényjavaslat indokolása szerint azt jelenti, hogy a vállalkozás szabad döntése szerint vagy belsőleg kezeli a beérkező bejelentéseket, vagy egy pártatlan külső szervezet segítségét veszi igénybe ehhez.

[33] A bejelentések kivizsgálásának, illetve a rendszer működtetésének részletes szabályait nem határozza meg a törvény, azonban arra lehetőséget ad, hogy azt a panaszokról, a

közérdekű bejelentésekről, valamint a visszaélések bejelentésével összefüggő szabályokról szóló 2023. évi XXV. törvény alapján létrehozott belső visszaélés-bejelentési rendszer („whistleblowing-rendszer”) útján valósítsa meg a vállalkozás. Bár nem fogalmaz meg kötelezettséget a törvény, a belső visszaélés-bejelentési rendszerre vonatkozó szabályok hasznos iránymutatásul szolgálhatnak a nemzeti ESG-rendszerhez kapcsolódó panaszkezelési eljárás gyakorlati kialakításánál.

[34] A törvény emellett specifikus szabályként rögzíti, hogy a panaszkezelési eljárás lezárultát követően a vállalkozás 15 napon belül lesz köteles értesíteni a felügyeletet ellátó hatóságot (a Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatóságát) a panaszkezelés eredményéről. Megjegyzendő, hogy a belső visszaélés-bejelentési rendszer működtetésével kapcsolatban ilyen kötelezettség nem terheli a rendszer működtetőjét.

[35] A panaszkezelési rendszerben elsősorban a vállalkozás, annak leányvállalatai, valamint a közvetlen szállítói kapcsán lesz lehetséges bejelentést tenni, tehát annak a körnek a kapcsán, amelyet a vállalat az átvilágítási kötelezettségének teljesítésekor egyébként is vizsgál a környezeti, illetve társadalmi felelősségvállalás körében felmerülő kockázatokkal kapcsolatban. Emellett azonban a rendszert úgy kell kialakítani, hogy a közvetett szállítóval kapcsolatosan is lehetséges legyen a bejelentés, és amennyiben a vállalkozás a bejelentésen keresztül ilyen kockázatról vagy kötelezettségszegésről szerez tudomást, akkor az átvilágítási kötelezettségeit meghaladóan a közvetett szállítóval kapcsolatban is köteles lesz kockázatelemzést végezni, és megfelelő megelőző intézkedést tenni – azonban a korrekciós intézkedésekre vonatkozó szabályok itt nem lesznek alkalmazandók.

[36] Összességében tehát a vállalkozásoknak egy olyan rendszert kell kialakítaniuk, amely átfogóan képes kezelni a működésük kapcsán felmerülő környezeti és társadalmi felelősségvállalás körében felmerülő kockázatokat, erről beszámolót kell készíteniük, valamint az ennek kapcsán felmerülő, bármely bejelentőtől érkező panaszokat is szükséges lesz egy erre kialakított rendszerben fogadniuk és kivizsgálniuk.

4. A piaci környezet átalakulása és az állami szerepvállalás erősödése

[37] A törvény azokra a piaci szereplőkre nézve is megfogalmaz szabályokat, akik az előírt vállalati kötelezettségek teljesítését, valamint az ESG-tudatos vállalati működést támogathatják. Ide tartoznak az ESG-tanúsítók mellett az ESG-szoftvereket forgalmazó és gyártó vállalatok, az ESG-tanácsadók, valamint az ESG-minősítők. A törvény e szereplők kapcsán arról is rendelkezik, hogy róluk a Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága nyilvántartást vezet, és a rájuk vonatkozó szabályok megfogalmazásakor, valamint az állam által létrehozott rendszerek – ESG Menedzsmentplatform és Hitelesített támogatásmenedzsment központ – is az állami szerepvállalás erősödése tükröződik.

[38] Az ESG-tanúsítók, azaz az ESG-beszámolót tanúsító szervezetek kapcsán akkreditációs követelményt fogalmaz meg a törvény, az ESG-szoftvereket forgalmazó és gyártó vállalatok kapcsán pedig azt az előírást, hogy nemzeti kiberbiztonsági tanúsítvánnyal vagy megfelelőségi nyilatkozattal kell rendelkeznie az ESG-adatszolgáltatást támogató IKT-termékeknek (információs és kommunikációs technológiák termékeinek), -szolgáltatásoknak és -folyamatoknak. Az ESG-szoftver fogalma az adatszolgáltatás támogatását kiegészíti emellett az adatgyűjtéssel és adatkezeléssel, valamint a teljesítményértékelés elvégzésével.

[39] Az ESG-tanácsadók, valamint az ESG-tanácsadókat oktató intézmények vonatkozásában a törvény akkreditációs követelményt ír elő, valamint egy összeférhetetlenségi előírást is megfogalmaz, mely szerint Magyarország területén nem végezhet ESG-adatszolgáltatást támogató tanácsadást egy vállalkozás vagy annak leányvállalati esetén, adott jelentés és két egymást követő üzleti év vonatkozásában az a

személy, aki ESG-tanúsítóként is eljár. Az ESG-tanácsadó fogalmát a törvény kiterjesztően értelmezi: ESG-tanácsadó az, aki „Magyarország területén ESG célú vállalatirányítási szakértői és ESG-adatszolgáltatáshoz kapcsolódó tájékoztató és tanácsadói szolgáltató tevékenységet folytat, közreműködik a vállalkozás fenntarthatósági célú átvilágítási kötelezettségeinek sikeres és megfelelő időben történő teljesítésében, részt vesz a fenntarthatósági kérdésekkel kapcsolatos adatok összegyűjtésében és elemzésében, a társadalmi felelősségvállalási stratégia elkészítésében, valamint a kockázatkezelésre, a kockázatelemzésre és a megelőző intézkedésekre vonatkozó szabályok végrehajtásában” (ESG tv. 7. § 9. pont).

[40] Az ESG-minősítők kapcsán az ESG-tanácsadókhoz hasonló összeférhetetlenségi szabályt fogalmaz meg, és szintén tág fogalommal dolgozik: ESG-minősítő „Magyarország területén egy vállalkozás ESG jellemzőire, illetve a fenntarthatósági kérdések körében felmerülő kockázataira vonatkozó véleményt, pontszámot vagy ezek kombinációját készít, illetve szolgáltatás keretében harmadik felek számára biztosít” (ESG tv. 7. § 7. pont). A törvény felveti továbbá, hogy ESG-minősítő a Kormány által rendeletben kijelölt, kizárólagos állami tulajdonban álló gazdasági társaság is lehet.

[41] A törvény értelmében létrejön továbbá az ESG Menedzsmentplatform, egy egyablakos ügyintézési pontként működő elektronikus felület, amelyen keresztül a vállalkozások elérik az ESG-beszámoló formanyomtatványát. Ezen a felületen lesz majd lehetőség az ESG-beszámolók és a hozzájuk tartozó ESG-tanúsítványok benyújtására, valamint esetleges hatósági ellenőrzés során a releváns dokumentumokat a hatóság rendelkezésére bocsátani.

[42] Létrejön emellett a Hitelesített támogatásmenedzsment központ is, amely a vállalatok számára abban kíván segítséget nyújtani, hogy az állami és egyházi szereplők, valamint a hazai közhasznú szervezetek által meghirdetett támogatási programokról értesüljenek, abban részt tudjanak venni. A központon keresztül tehát a vállalatok megismerhetik a hazai fenntarthatósági programokat, amelyekbe a támogatásukkal be tudnak kapcsolódni, ezzel hozzájárulva adott esetben a társadalmi felelősségvállalási stratégia megvalósításához.

[43] A gazdaságfejlesztési miniszter lesz felelős a kormányzati szakmai irányítási, összehangolási és koordinációs feladatokért, a képzéssel és oktatással kapcsolatos feladatokat pedig az IFKA Iparfejlesztési Közhasznú Nonprofit Kft. mint vállalkozásfejlesztési ügynökség útján látja el. Létrejön továbbá egy Nemzeti ESG Tanács, amely az ESG-beszámoló minimumkövetelményeinek kialakítását támogatja, valamint egy ESG Akkreditációs Bizottság, amely az ESG-tanácsadók akkreditációs követelményrendszerével kapcsolatban fogalmaz meg szakmai véleményt.

[44] A hatósági feladatokat a Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága fogja ellátni, ennek keretei között általános felügyeleti, ellenőrzési, és akkreditációval kapcsolatos hatáskörei lesznek. Az általa folytatott hatósági ellenőrzéssel kapcsolatban részletes szabályokat fogalmaz meg a törvény, és széles körű ellenőrzési jogosítványokat ruház rá: jogosult lesz a vállalkozások létesítményeibe belépni, az ügyhöz kapcsolódó munkafolyamatokat megvizsgálni és iratokba betekinteni, ideértve az üzleti titkot tartalmazó iratokat is. Meg nem felelés esetén figyelmeztetést alkalmazhat vagy közigazgatási bírságot is kiszabhat, és a vállalkozást egy rendkívül rövid, 15 napos határidővel hívja fel annak orvoslására. Itt is fontos megjegyezni, hogy a vállalkozásoknak kiemelt figyelmet lesz érdemes fordítaniuk a megfelelő működés elvi alapjainak megvalósítására, tekintettel arra, hogy a 15 napos határidőn belül átfogó, strukturális változás várhatóan nehezen lesz eszközölhető a vállalkozás működésében. Kiemelendő továbbá, hogy a hatóság évente közzéteszi a honlapján a feltárt jogsértéseket és elrendelt intézkedéseket, így a vállalkozásoknak reputációs szempontból is érdemes a megfelelő működésre kellő figyelmet fordítaniuk.

[45] Látható tehát, hogy az új törvény alapján a nemzeti ESG-keretrendszer kialakításával

az ESG-vel kapcsolatos vállalati kötelezettségek kiszélesedése mellett az ESG-szolgáltatásokkal kapcsolatos piac is át fog alakulni, erősödő állami szerepvállalással, részletes szabályozással és szigorú szankciók kilátásba helyezésével. A rendelkezések széles körű garanciákat fogalmaznak meg annak érdekében, hogy a nemzeti ESG-keretrendszer az eredeti jogalkotói elképzeléseknek megfelelően működjön.

5. Összefoglalás

[46] Az új törvény által bevezetett nemzeti ESG-keretrendszer az európai uniós szabályozási törekvések elvi alapjait követve, de a hazai sajátosságokra tekintettel került kidolgozásra, és fokozott figyelmet fordít a vállalatok felelős társadalmi működésének az Alaptörvényben foglalt értékekkel és alapjogokkal összhangban történő előmozdítására.

[47] A keretrendszer révén a vállalatok kötelesek lesznek vizsgálni a működésük szűkebb értelemben vett környezeti, valamint a tágabban értelmezett társadalmi felelősségvállalás körében felmerülő kockázatait. Ennek érdekében egy kockázatelemzési és -kezelési rendszer működtetésére lesznek kötelesek, amely a kockázatok azonosítása esetén megelőző intézkedések, jogsértések bekövetkezése esetén pedig korrekciós intézkedések megtételét írja elő, a saját és leányvállalatai működésében, valamint a közvetlen szállítókkal való együttműködésben.

[48] A fenntarthatósági átvilágítási kötelezettséggel kapcsolatban a vállalkozásoknak ESG-beszámolót kell készíteniük, emellett egy panaszkezelési rendszert is kell működtetniük, amelyben a közvetett beszállítókkal kapcsolatos panaszok is bejelenthetők, és ilyen bejelentés esetén a vállalkozásoknak az általános átvilágítási kötelezettségeken túlmenően is el kell járniuk. A nagyvállalkozások emellett társadalmi felelősségvállalási stratégia készítésére is kötelesek lesznek.

[49] A vállalkozások működését támogató piaci szereplők kapcsán erősödik az állami szerepvállalás, összeférhetlenségi előírások és akkreditációs követelmények kerülnek megfogalmazásra. Emellett több állami platform és testület is létrejön az ESG-tudatos működés támogatására, és speciális szabályok kerülnek megfogalmazásra a hatósági ellenőrzéssel kapcsolatban is.

[50] Bár számos terület részletszabálya még nem került megalkotásra, fontos, hogy a vállalkozások már most elkezdjék a felkészülést, mivel a törvény 2024. január 1-jén hatályba lépett. A nemzeti ESG-keretrendszer az európai uniós szabályozáson túlmutatóan fogalmaz meg követelményeket a hazai sajátosságokra tekintettel, és várhatóan jelentősen át fogja alakítani a hazai ESG-tudatos vállalati működés gyakorlatát.